

חוברת תעשייה סיכום שנת 2022 מרץ 2023

דברי פתיחה

שלום רב,

הננו מתכבדים להציג בפניך את סקירת התעשייה הישראלית בשנת 2022.

שנת 2022 הייתה שנה מאתגרת לכלכלה העולמית והישראלית. לאחר ששנת 2021 הציגה צמיחה בשלל אינדיקטורים כלכליים ואותתה על התאוששות ממשבר הקורונה, שנת 2022 הייתה צפויה להמשיך מגמה זו. בפועל, המלחמה באוקראינה והטלת הסנקציות על רוסיה גרמו לזעזוע נוסף במחירי הסחורות העולמיים. משבר האנרגיה שנוצר הזניק את מדדי המחירים בעולם. הצמיחה העולמית נאמדה בשנת 2022 על כ-3.4%, בעוד שהצפי לשנת 2023 עומד כרגע על כ-2.9%.

לצד אירועים אלו, חשוב להדגיש את איתנותה הכלכלית של ישראל. תחזיות הצמיחה לישראל בשנת 2023 חיוביות ונעות בין 2.7%-3%. אף שקצב האינפלציה בישראל עלה לאורך שנת 2022 וחרג מיעד יציבות המחירים של בנק ישראל, בהשוואה בינלאומית האינפלציה השנתית בישראל הינה נמוכה באופן משמעותי ביחס לרוב המדינות הנסקרות.

בבחינת מדדי תעשייה מרכזיים בישראל לשנת 2022, ניכר כי התוצר התעשייתי זינק בשיעור של כ-15.1%, לצד עליה של 4.1% במועסקים בתעשייה ביחס לשנת 2021. גם הפריון התעשייתי רשם צמיחה בשיעור של כ-11.3%. מדובר בצמיחה מרשימה ביחס לביצועי 2021, שגם הם ציירו תמונה חיובית ביותר (2021 - תוצר 5.9%, מועסקים 1.4%, פריון 4.4%). גם היצוא התעשייתי שבר שיא בשנת 2022, ועמד על 60.4 מיליארד דולר לעומת 50.2 מיליארד דולר בשנת 2021.

בברכה,

ראש אגף כלכלה
נתנאל היימן

מנהלת המחלקה למחקר כלכלי
גורביץ' אלה

תעודת זהות תעשייתית

₪ 17,153

שכר חודשי למשרת שכיר בתעשייה,
כרייה וחציבה

633.3 אלף מועסקים

377.4 אלף מועסקים בענפי הסחורות
255.9 אלף מועסקים בענפי השירותים

5,996

מפעלים תעשייתיים
המעסיקים 5 עובדים ומעלה

כ-40%

מהמכירות מופנה ליצוא

₪ 542.7 מיליארד

מכירות

₪ 182.2 מיליארד

תוצר תעשייתי

₪ 28,694

שכר חודשי למשרת שכיר בתעשיית ההיי-טק
(בענפי הסחורות והשירותים)

347.9 אלף

שכירים בענפי ההיי-טק התעשייתיים
(סחורות ושירותים)

₪ 60.4 מיליארד

יצוא סחורות תעשייתיות

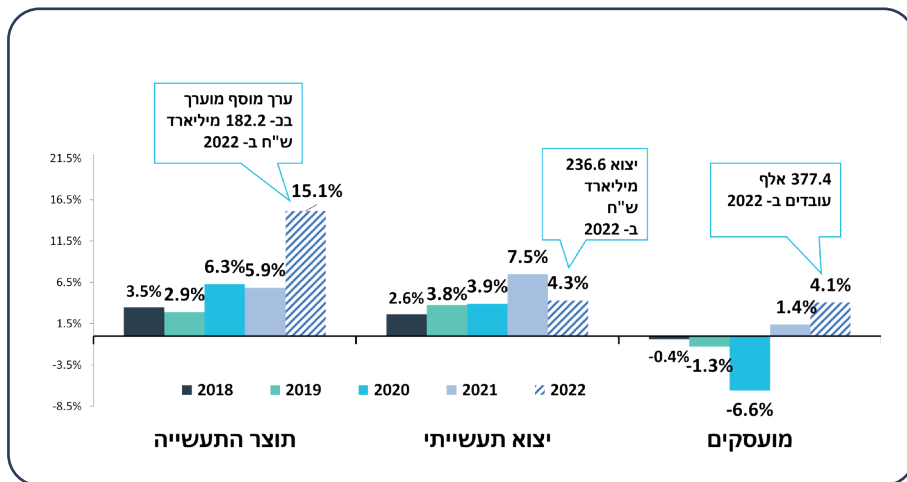
₪ 48 מיליארד

יצוא שירותים היי-טק תעשייתיים

הפעילות התעשייתית בשנים האחרונות

בסיכום 2022 צמח התוצר התעשייתי בשיעור של כ-15.1%, והסתכם בכ-182.2 מיליארד ₪ במונחי ערך מוסף. עלייה זו משקפת בחלקה התרחבות של כ-4.3% ביצוא התעשייתי. כמו כן, התחדשה העלייה במצבת העובדים בתעשייה, גידול של כ-4.1% לאחר גיוסים בקצב מתון יותר בשיעור של כ-1.4% בשנת 2021.

הפעילות התעשייתית בשנים האחרונות שיעורי שינוי שנתיים ריאליים

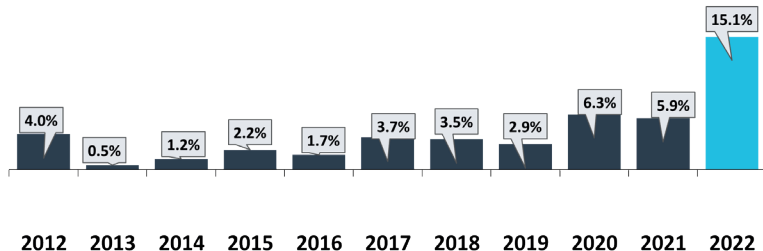
מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשיינים לנתוני הלמ"ס

התוצר התעשייתי

בשנת 2022 חל זינוק חד בקצב צמיחת תפוקת התעשייה הישראלית: עלייה ריאלית של כ- 15.1%, זאת לאחר צמיחה ריאלית של כ- 5.9% בשנת 2021. כך, התוצר המקומי גולמי התעשייתי נאמד בכ-182.2 מיליארד ₪. העלייה בתוצר התעשייתי משקפת צמיחה בכל קבוצות העתירות: עליה של כ-19.8% בייצור קבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית (לעומת 2.4% בשנת 2021), לצד גידול של כ-9.7% בתוצר קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורב עילית (לעומת 5.5% בשנה שעברה), של כ-5% בתוצר קבוצת ענפי הטכנולוגיה המסורתית (לעומת 5.2% בשנת 2021) ושל כ-0.6% בתוצר קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת-מסורתית (לעומת 3.6% בשנה אשתקד). גם תוצר ענף הכרייה והחציבה רשם עליה בשיעור של כ- 25% בשנת 2022, זאת בהמשך לצמיחה של כ-18.6% בשנת 2021.

התפתחות התוצר התעשייתי שיעורי שינוי ריאליים, שנתיים, מקוריים

*כולל כרייה וחציבה

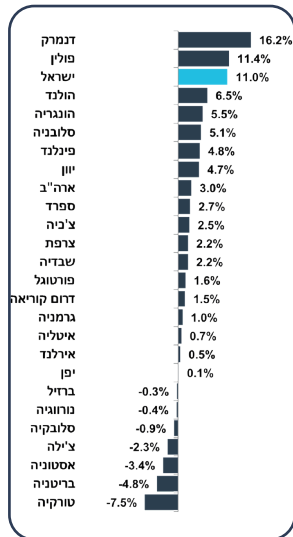
מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס

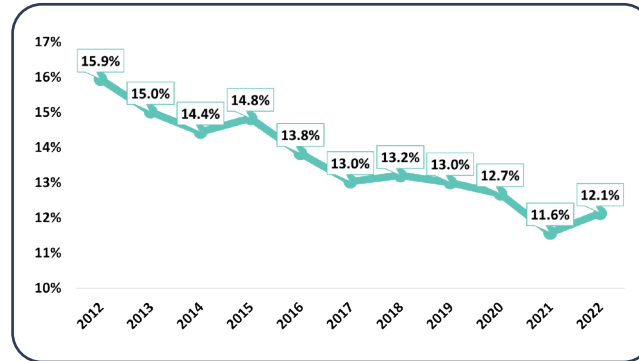
התוצר התעשייתי בהשוואה בינלאומית

מהשוואה בינלאומית של ביצועי התעשייה, בניכוי ענף הכרייה והחציבה, עולה כי בשנת 2022 נרשמה צמיחה של כ-11% בהשוואה לממוצע 2021. בהשוואה בינלאומית ניכר כי התוצר התעשייתי הישראלי צמח בשיעור גבוה באופן משמעותי יחסית לרב המדינות הנבחרות, והיא ניצבת במקום השלישי בהשוואתנו. בין המדינות שהובילו את צמיחת התוצר בשנת 2022, למעט ישראל: דנמרק (כ-16.2%), פולין (כ-11.4%) והולנד (כ-6.5%).

בבחינת משקל התעשייה בתוצר המשקי, ניכרת מגמת ירידה במשקל התעשייה בעשור האחרון, זאת לאור האתגרים המרובים עימם מתמודדת התעשייה, לצד האצה בתוצר ענפי השירותים, ביניהם משקל שירותי ההייטק אשר כמעט הכפילו את עצמם.

התוצר התעשייתי בינלאומית שיעורי שינוי ריאליים בתוצר התעשייתי*, ממוצע 2022 לעומת ממוצע 2021, מנוכה עונתיות

משקל התעשייה בתוצר 2021

*ללא כרייה וחציבה

מקור: OECD.stat, Eurostat, World Bank

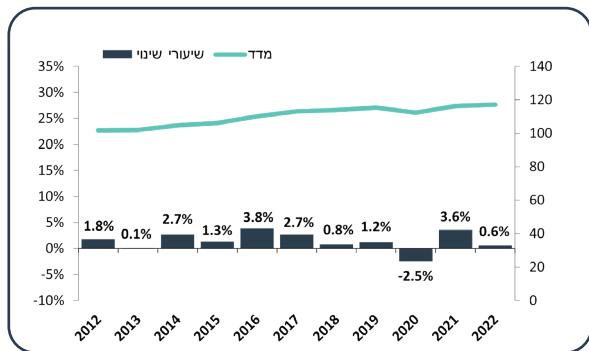
התוצר בקבוצות ענפי הטכנולוגיה המסורתיות

בשנת 2022 חלה צמיחה של כ-5% בתוצר קבוצת ענפי הטכנולוגיה המסורתית, זאת לאחר צמיחה של כ-5.2% בשנת 2021. עלייה זו, נגזרה מגידול בכלל ענפי הקבוצה: כ-16% בתוצר ענף העור ומוצריו, כ-6% בתוצר ענף הדפסת החומר התקשורתי המוקלט, של כ-3% בתוצר ענפי הנייר ומוצריו והמזון, המשקאות והטבק של כ-3% בתוצר ענף העץ והריהוט לצד צמיחה של כ-1% בתוצר ענף נייר ומוצריו. לעומת זאת, קיפאון נרשם בתוצר ענף הטקסטיל וההלבשה.

כמו כן, גם תפוקת קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת - מסורתית רשמה עלייה בשיעור של כ-0.6%, זאת לאחר עליה של כ-3.6% בשנת 2021. עליה זו משקפת בעיקרה זינוק של כ-12% בתוצר ענף המינרלים האל-מתכתיים לצד עליה של כ-4% בתוצר ענף המתכת הבסיסית. עליות אלו קוזזו במקצת בשל נסיגה של כ-2% בתוצר ענף מוצרי המתכת, לצד קיפאון בתוצר ענף הגומי והפלסטיק.

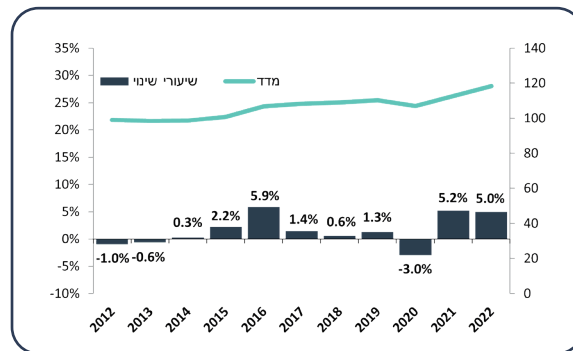
התפתחות התוצר בקבוצת הטכנולוגיה המעורבת - מסורתית

שיעורי שינוי שנתיים ריאליים

התפתחות התוצר בקבוצת הטכנולוגיה המסורתית

שיעורי שינוי שנתיים ריאליים

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

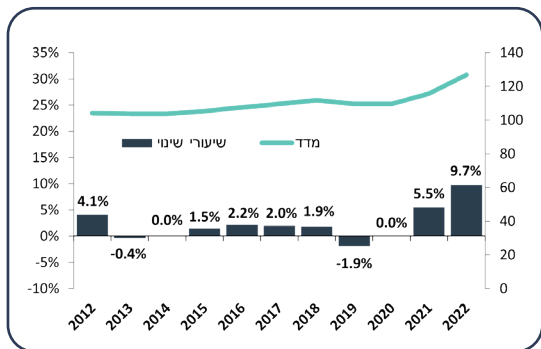
התפתחות התוצר בקבוצות ענפי הטכנולוגיה העיליות

קבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית רשמה גידול של כ-19.8%, זאת בהמשך לצמיחה בשיעור מתון יותר בשנים 2017-2021. העלייה בתקופה הנסקרת נגזרה מצמיחה של כ-23% בתוצר ענף הציוד האלקטרוני לצריכה ותקשורת, כ-15% בתוצר ענף הרכיבים האלקטרוניים ושל כ-6% בתוצר ענף המכשור האלקטרוני לבקרה ורפואי. מנגד, חלה נסיגה חדה בשיעור של כ-13% בתוצר ענף התרופות.

במקביל, חלה צמיחה של כ-9.7% בתוצר קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת - עילית, זאת לאחר עליה של כ-5.5% בשנת 2021. התרחבות זו, נגזרה הודות לעליה בתוצר מרבית ענפי הקבוצה: כ-9% בענף הכימיה והנפט ושל כ-8% בכל אחד מהענפים מכוונות וציוד וכלי הובלה ותחבורה. לצד זאת, קיפאון נרשם בענף הציוד החשמלי. תוצר ענף הכרייה והחציבה רשם צמיחה נוספת של כ-25% בשנת 2021, זאת לאחר זינוק של כ-19% בשנת 2021.

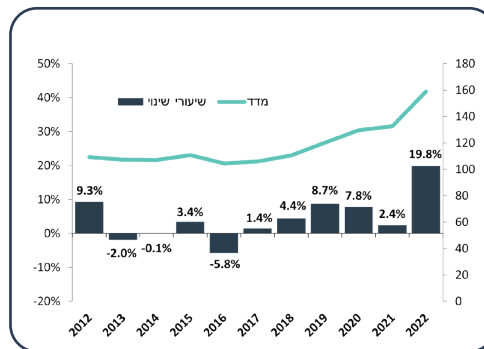
התפתחות התוצר בקבוצת הטכנולוגיה המעורבת - עילית

שיעורי שינוי שנתיים ריאליים

התפתחות התוצר בקבוצת הטכנולוגיה העילית

שיעורי שינוי שנתיים ריאליים

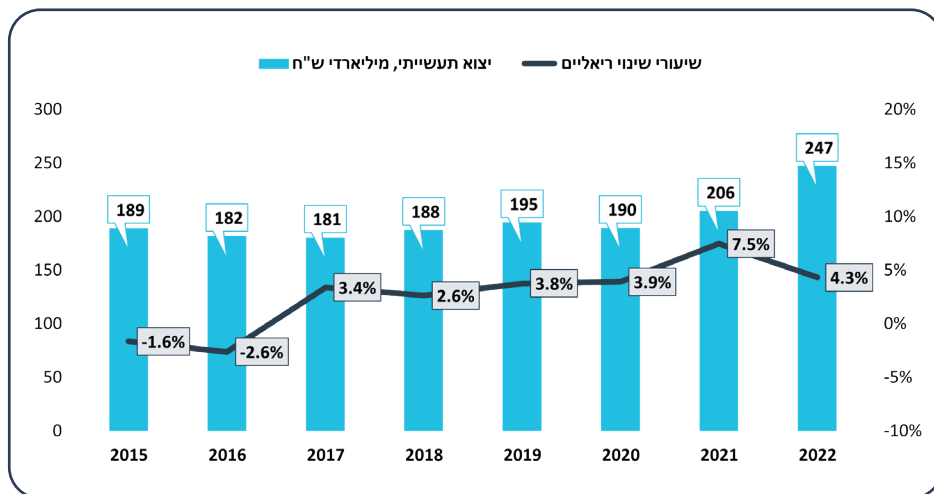

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

היצוא התעשייתי

לפי נתוני החשבונות הלאומיים של מדינת ישראל, בשנת 2022 חלה עלייה **ריאלית** של כ- 4.3% ביצוא התעשייתי בהשוואה לשנת 2021, זאת בהמשך להתרחבות של כ-7.5% בשנה הקודמת. יש לציין כי בבחינת השינוי הנומינלי, חלה עליה של כ-20.4% בשנת 2022! כך, על פי נתוני החשבונות הלאומיים, בשנת 2022 עמד היצוא התעשייתי על כ-247.3 מיליארד ₪.

**יצוא תעשייתי
במיליארדי ₪
(נתונים מקוריים),
שיעור שינוי שנתיים
ריאליים**

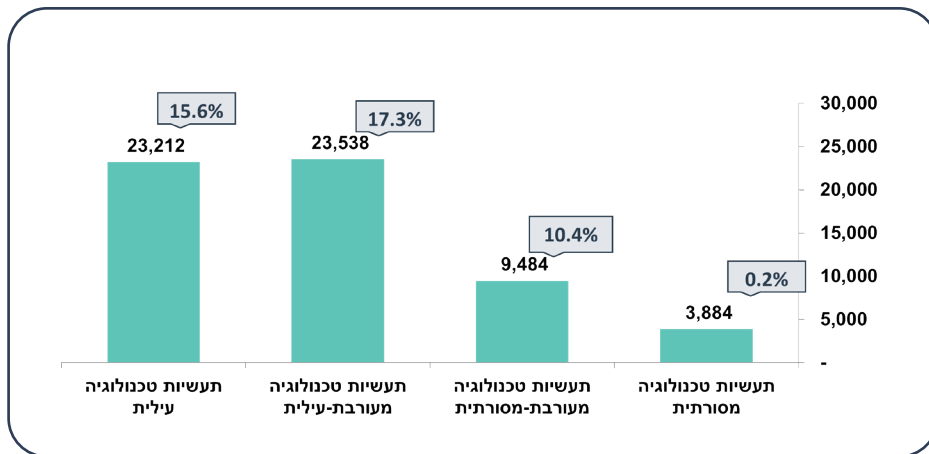
מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

היצוא התעשייתי לפי עוצמה טכנולוגית

לפי נתוני סחר חוץ של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה חלה עליה ריאלית של כ-17.3% ביצוא קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת-עילית (4.2% ב-2021), של כ-15.6% ביצוא קבוצת הטכנולוגיה העילית (24.9% ב-2021), של כ-10.4% ביצוא קבוצת הטכנולוגיה המעורבת-מסורתית (8.7% ב-2021) ושל כ-0.2% ביצוא קבוצת הטכנולוגיה המסורתית (16.8% ב-2021).

הענפים העיקריים אשר הובילו את הגידול ביצוא התעשייתי הם: ענף התרופות (כ-50%), יצוא מוצרי נפט ויצוא כימיקלים ומוצריהם (כ-28% ו-27% בהתאמה), יצוא ענף כלי תחבורה והובלה (כ-26%). מנגד, נסיגה ריאלית בשיעור של כ-11% נרשמה ביצוא ענף המתכות הבסיסית, לצד התכווצות של כ-7% ביצוא ענף מוצרי גומי ופלסטיק.

היצוא התעשייתי לפי עוצמה טכנולוגית

שיעורי שינוי ריאליים
ונתונים אבסולוטיים במיליוני
דולרים, 2022

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

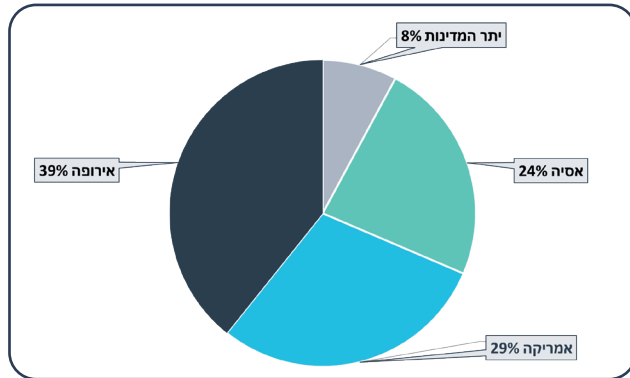

הרכב היצוא התעשייתי

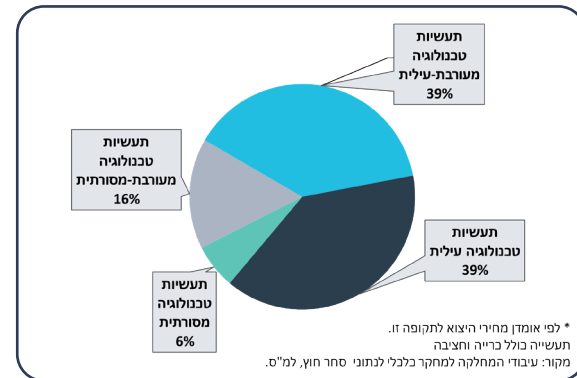
בשנת 2022 יצוא קבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית היווה את החלק העיקרי ביצוא בדומה למגמה ב-18 שנים האחרונות (למעט השנים 2019-2020). כך, בשנת 2022 משקלה של התעשייה העילית עמד על כ-39% מסך היצוא התעשייתי. גם משקל קבוצת ענפי התעשייה המעורבת - עילית היווה כ-39% מסך היצוא, עם נפח יצוא שהתקרב לנפח היצוא של קבוצת העתירות העילית. משקל קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת - מסורתית עמד בשנת הנוסקרת על כ-16% וקבוצת ענפי התעשייה המסורתית על כ-6%.

ניתוח נתוני יצוא הסחורות לפי אזורים גיאוגרפיים מעיד כי חלק ניכר מהיצוא מופנה לאירופה, שוק היעד המסורתי של ישראל, שהיווה 39% מהיצוא בשנת 2022. היצוא ליבשת אמריקה, המהווה שותפת סחר מרכזית נוספת של ישראל, היווה כ-29% מהיצוא הכולל.

התפלגות יצוא הסחורות
2022

היצוא התעשייתי לפי עוצמה טכנולוגית
התפלגות ונתונים אבסולוטיים במיליוני דולרים, 2022

* לפי אומדן מחירי היצוא לתקופה זו.
תעשייה כולל כרייה וחציבה
מקור: עיבודי המחלקה למחקר כלכלי לנתוני סחר חוץ, למ"ס.

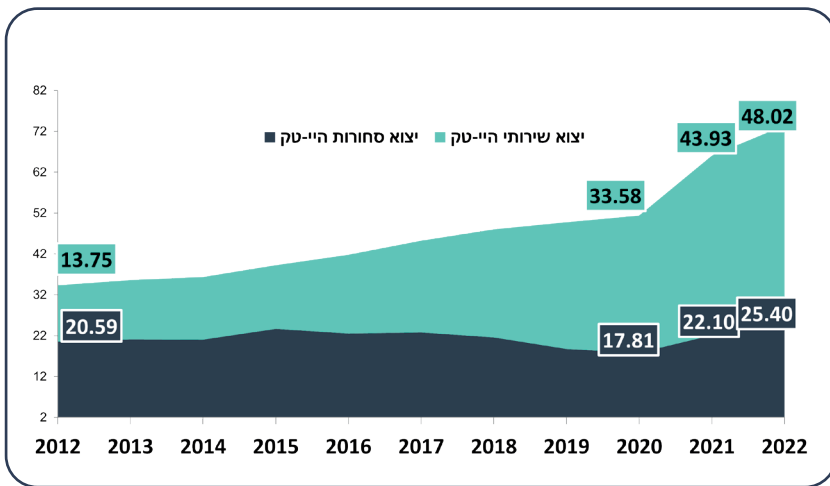
מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

יצוא ההיי-טק התעשייתי (סחורות ושירותים)

יצוא ענפי היי-טק התעשייתיים מבוססים הן על סחורות (ציוד אלקטרוני, תרופות וכלי טיס) והן על שירותים (תכנות מחשבים ומו"פ).

ניתן לראות כי בשנים האחרונות יצוא סקטור השירותים התעשייתיים תופס תאוצה וגדל תוך האצה בקצב, בעוד יצוא סקטור סחורות ההיי-טק התעשייתיים אינו מתרחב בקצב דומה. מגמה זו, מצביעה על שינוי במבנה יצוא סך ענפי ההיי-טק התעשייתיים, אשר משליכה ובאה לידי ביטוי גם בנתוני היצוא המשקיים.

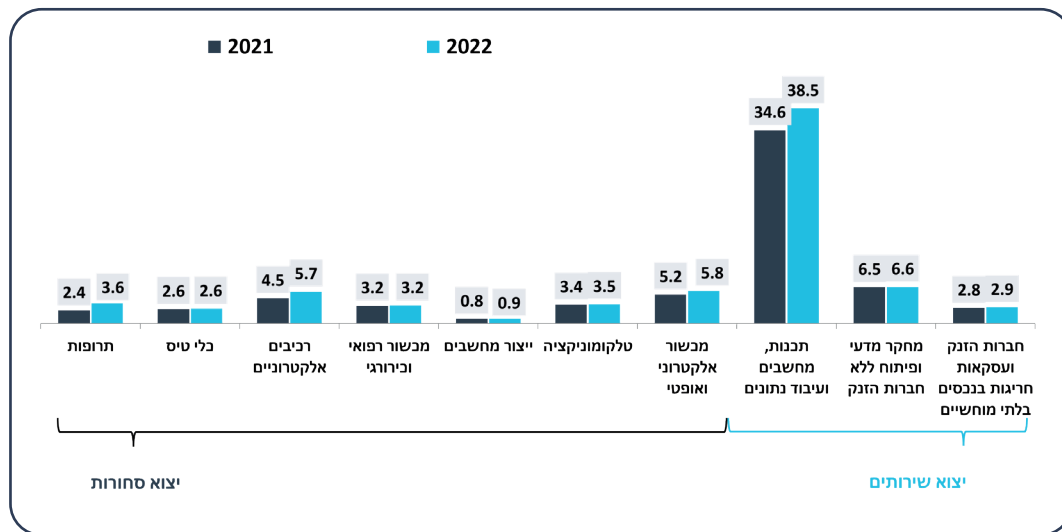
יצוא היי-טק סחורות ושירותים
מיליוני דולרים, נתונים מקוריים

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

יצוא ההיי-טק התעשייתי

בבחינה ענפית, ניתן לראות כי יצוא שירותי תכנות המחשבים ועיבוד הנתונים מהווה את החלק הארי מסך יצוא שירותי ההיי-טק התעשייתיים, וכי יצוא ענף המכשור האלקטרוני ואופטי מהווה את החלק העיקרי מיצוא סחורות ההיי-טק התעשייתי.

יצוא ההיי-טק התעשייתי נתונים שנתיים, מקוריים, מיליוני דולרים

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

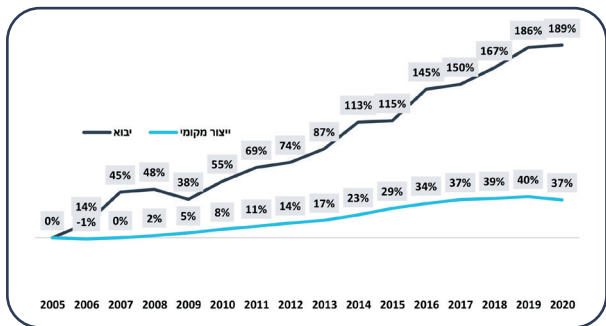

יבוא חומרי גלם והוצאה לצריכה פרטית על מוצרי תעשייה

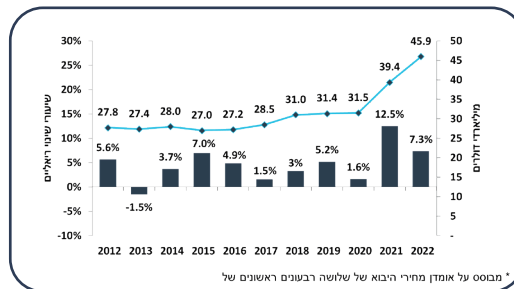
יבוא חומרי הגלם ללא דלקים ויהלומים עלה בשיעור ריאלי של כ-7.3% בשנת 2022 לעומת 2021 והגיע להיקף של כ-45.9 מיליארד דולר. מקור העלייה העיקרי היה גידול של כ-15.6% ביבוא חומרי גלם לתעשיית מכונות ואלקטרוניקה, לצד עלייה של כ-9.2% ביבוא חומרי גלם לענף הכימיקלים ושל כ-5.4% לענף הנייר. גידול ביבוא חומרי גלם לתעשייה מעיד על התרחבות התוצר התעשייתי שתוצריו משמשים ליצוא ולצריכה מקומית.

יחד עם זאת, בבחינת ההוצאה לצריכה פרטית של משקי בית בישראל על מוצרי תעשייה בהתייחס למקור האספקה (ייצור מקומי או יבוא), ניתן לראות כי בשנת 2020 חלה התרחבות בהוצאה של משקי בית על מוצרי תעשייה מיובאים בשיעור גבוה יותר משל מוצרים מייצור מקומי. כך, משנת 2005 גדלה ההוצאה המצטברת לצריכה פרטית על מוצרי תעשייה מיובאים בכ-189% לעומת כ-37% בלבד על מוצרי תעשייה כחול-לבן.

זינוק בהוצאה לצריכה פרטית על מוצרי תעשייה
שיעורי שינוי ריאליים מצטברים מ-2005, במחירי 2015

יבוא חומרי גלם ללא דלק ויהלומים
שיעורי שינוי ריאליים ומיליוני דולרים, כל תקופה לעומת קודמתה, מקורי

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

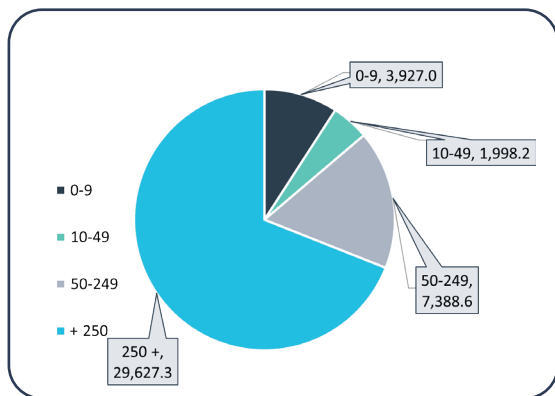

יצוא ויבוא תעשייתיים לפי גודל עסק

כ-69% מערך היצוא של ענפי התעשייה והחרושת יוצא על ידי יבואנים המעסיקים 250 מועסקים או יותר, שהם 5.3% ממספר היבואנים בענפים האלה.
כ-62.5% מערך היבוא של ענפי התעשייה והחרושת יובא על ידי יבואנים המעסיקים 250 מועסקים או יותר.
כ-75.7% מערך היבוא של ענפי הכרייה והחציבה יובא על ידי יבואנים המעסיקים 250 מועסקים או יותר.

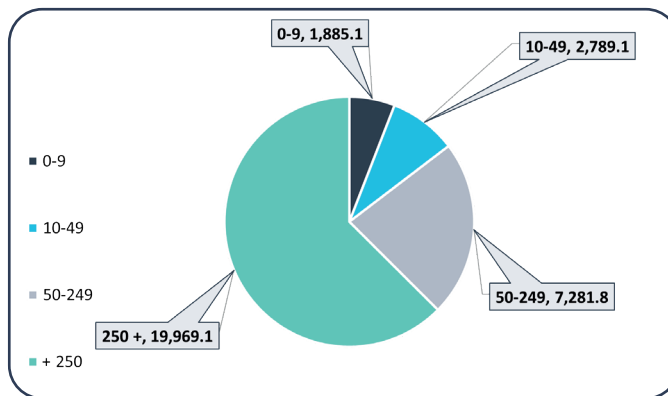
התפלגות ערך היצוא בתעשייה וחרושת לפי גודל עסק

מיליוני דולרים, 2021

התפלגות ערך היבוא בתעשייה וחרושת לפי גודל עסק

מיליוני דולרים, 2021

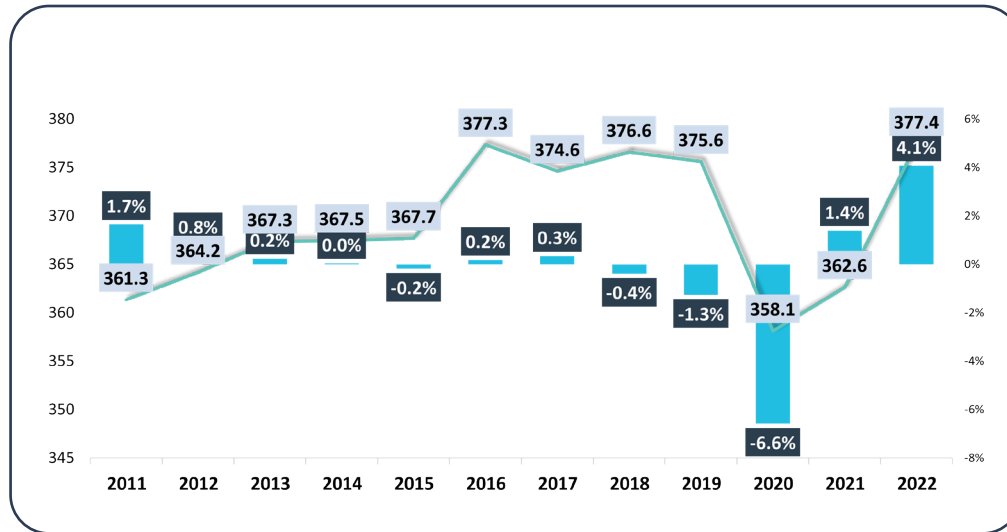

מקור: עיבודי המחלקה למחקר כלכלי של התאחדות התעשיינים לנתונייה למ"ס.

התפתחות מצבת העובדים בתעשייה

בשנת 2022 הועסקו כ-377.4 אלף עובדים בענפי התעשייה, הכרייה והחציבה. בשנה זו, נרשמו גיוסים במצבת העובדים בקצב של כ-4.1% בהשוואה לשנה הקודמת, זאת לאחר עליה מתונה יותר של כ-1.4% בשנת 2021. לפי אומדן המחלקה, בשנת 2022 גויסו נטו כ-14,800 איש.

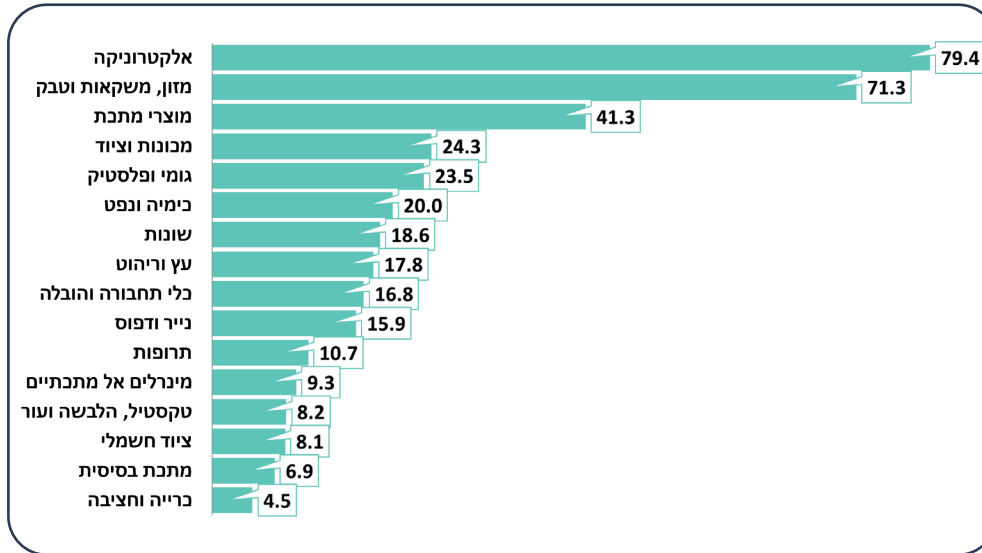
מועסקים
בתעשייה,
כרייה והחציבה
2011-2022

מקור: עיבודי המחלקה למחקר כלכלי של התאחדות התעשיינים לנתונייה למ"ס.

מצבת העובדים בתעשייה לפי ענפים

בשנת 2022 סך המועסקים בתעשייה נאמד בכ-377.4 אלפי מועסקים. הענף המעסיק את הכמות הגדולה ביותר של מועסקים הוא ענף האלקטרוניקה (ייצור מחשבים, מכשור אלקטרוני ואופטי), המעסיק 21% מכלל העובדים בתעשייה: 79.4 אלף מועסקים. הענף השני בגודלו הוא ענף המזון, המשקאות והטבק עם כ-71.3 אלפי מועסקים, המהווים קרוב ל-19% מהמועסקים בתעשייה.

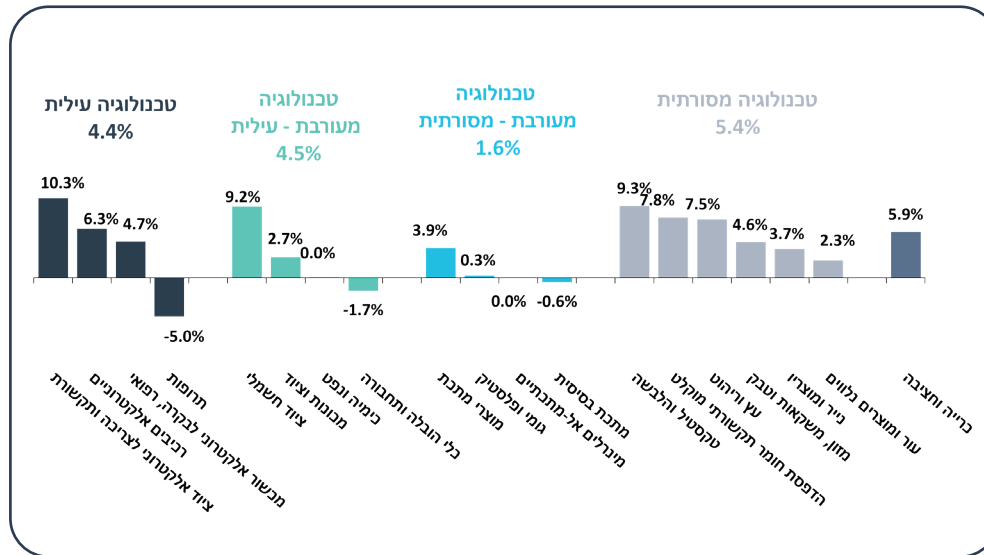

מועסקים בתעשייה
התפלגות ענפית, אומדן
2022

מועסקים בתעשייה לפי עתירות

בשנת 2022 חלה התרחבות במצבת עובדי כלל קבוצות ענפי התעשייה. גיוסי המועסקים בתעשייה בשנת 2022 משקפים התרחבות של כ-5.4% במצבת עובדי קבוצת ענפי הטכנולוגיה המסורתית, לצד גידול של כ-4.5% במצבת עובדי קבוצת הטכנולוגיה המעורבת-עילית, של כ-4.4% במצבת עובדי קבוצת הטכנולוגיה העילית, ועליה של כ-1.6% במצבת עובדי קבוצת הטכנולוגיה המעורבת-מסורתית. גם מצבת עובדי ענף הכרייה והחציבה רשמה עליה בשיעור של כ-5.9% בשנת 2022.

התפתחות מצבת העובדים

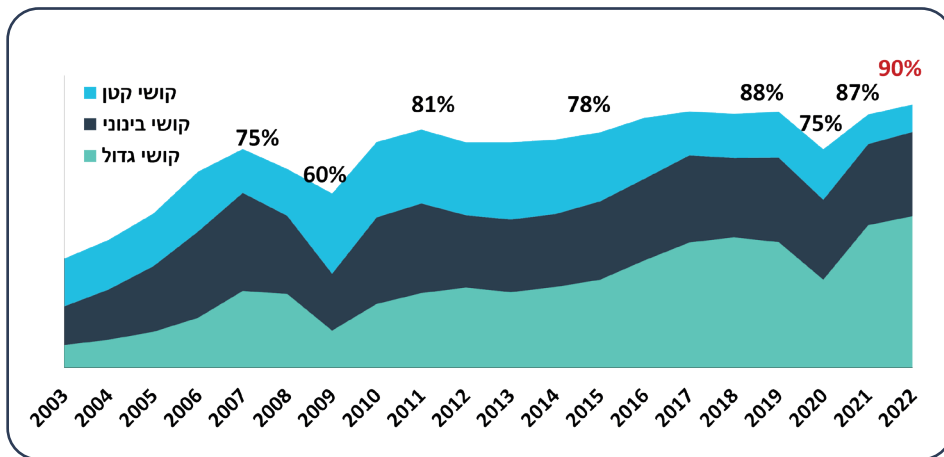
שיעורי שינוי, אומדן 2022 לעומת ממוצע 2021

מקור: עיבודי המחלקה למחקר כלכלי של התאחדות התעשיינים לנתוני הלמ"ס.

קושי בגיוס עובדים מקצועיים

לאחר הירידה בקושי בגיוס עובדים מקצועיים בשנת 2020 לנוכח השפעות משבר הקורונה, במהלך השנים 2021-2022 חזרו התעשיינים להתמודד עם קושי ניכר בגיוס עובדים מקצועיים: שיעור החברות אשר דיווחו על קושי בגיוס עובדים מקצועיים עמד בממוצע על כ-90% במהלך 2022, דיווח שיא. ממוצע זה מצביע על מגמה מתמשכת של קושי ביחס לשנים קודמות. כמו כן, שיעור המדווחים על קושי גדול זינק בתקופה הנסקרת.

קושי בגיוס עובדים מקצועיים

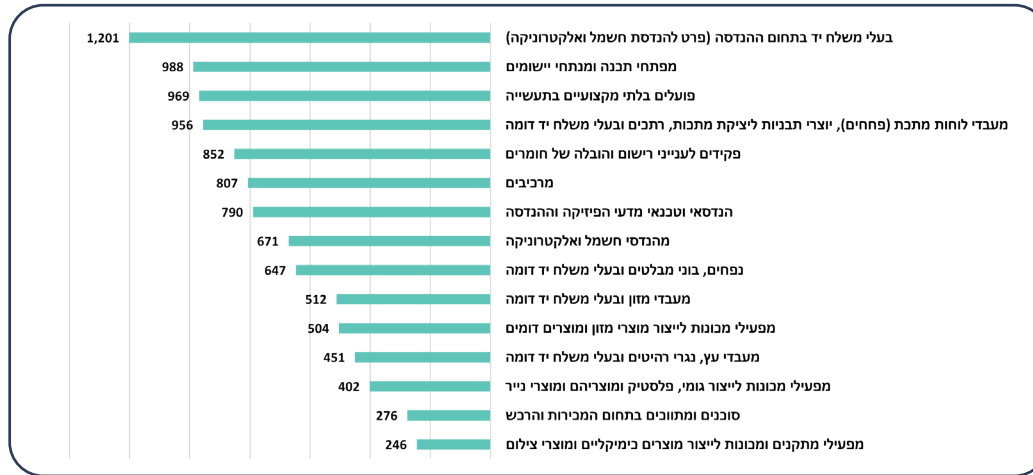
(שיעור התעשיינים המדווחים על קושי, סקר ציפיות בתעשייה)

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

צורכי כוח אדם בתעשייה

סך היצע המשרות הפנויות בתעשייה עמד בשנת 2022 על כ-14,600 משרות במוצע, עליה משמעותית ביחס לשנת 2021, בה המחסור עמד על כ-11,960 משרות במוצע. משלח היד המבוקש ביותר לאיוש הינו בעלי משלח יד בתחום ההנדסה (כ-1,200 משרות מהנדסים שונים בתוספת כ-670 מהנדסים בתחום החשמל והאלקטרוניקה), אחריה מפתחי תכנה ומנתחי יישומים (כ-990 משרות פנויות) ומעבדי לוחות מתכת (פחחים) ורתכים עם ביקוש לכ-55 עובדים. כמו כן, גם לעובדים בלתי מקצועיים יש ביקוש גבוה בתעשייה, אשר עמד בשנת 2022 על כ-970 עובדים במוצע.

צורכי כוח אדם בתעשייה
במוצע 2022,
משלחי יד נבחרים

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס

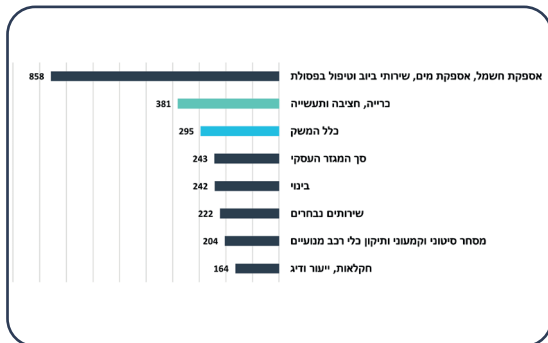

פריון העבודה

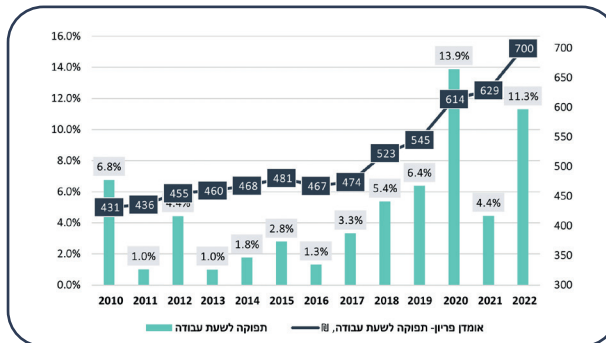
בשנת 2022 חלה האצה בקצב צמיחת הפריון התעשייתי, כך נרשמה התרחבות בשיעור של כ-11.3%, לאחר גידול חד של כ-4.4% בשנת 2021. העלייה בפריון העבודה, משקפת את תהליכי ההתייעלות שעוברת התעשייה, שכן בעבור כל שעת עבודה הפיקו התעשיינים תוצר גבוה יותר מבעבר. גידול זה מקורו הן בעליית התוצר השנתי (של כ-15.1%) והן הודות לעליה מתונה יותר של כ-3.5% בהיקף שעות העבודה למעשה. ערך התפוקה לשעת עבודה נאמד בכ-700 ₪ בשנת 2022. עלות זו גבוהה בכ-62% מערך הפריון בשנת 2010 שעמד על כ-431 ₪.

מבחינת פריון העבודה ברמה ענפית עולה כי התעשייה הישראלית מתאפיינת בפריון עבודה (ערך מוסף גולמי למשרה) גבוה יחסית למרבית ענפי המשק. כך, בשנת 2019 פריון העבודה בתעשייה היה גבוה במעל 29% מהפריון המשקי הממוצע.

ערך מוסף גולמי למשרה, אלפי ₪, 2019

שיעור השינוי השנתי בתפוקה לשעת עבודה (פריון), ואומדן הפריון השעתי לשעת עבודה בש"ח שיעור שינוי שנתי ריאלי / ש"ח

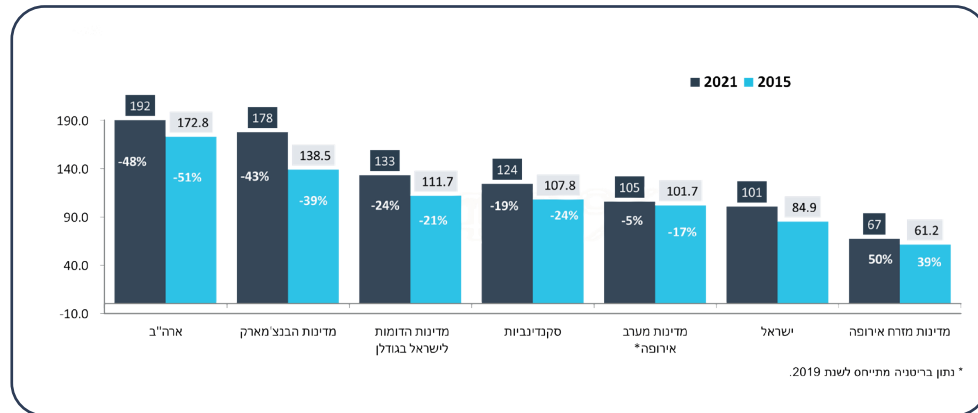
מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

פריון העבודה בתעשייה בהשוואה בינלאומית

הצמיחה בפריון העבודה (תוצר לשעת עבודה) בשנת 2022 משקפת צמיחה בפריון כלל קבוצת ענפי התעשייה: פריון קבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית רשם עלייה של כ- 13.7% (לעומת כ- 4.1%), לצד גידול של כ- 3.7% בפריון קבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת - עילית (לעומת כ- 2.2%), עלייה של כ- 1.7% בפריון קבוצת ענפי הטכנולוגיה המסורתית (בהמשך לכ- 2.4%) ושל כ- 1% בקבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת - מסורתית (בהמשך לכ- 1.5%).

למרות מגמת העלייה בפריון התעשייתי בשנים האחרונות, עדיין בהשוואה בינלאומית התעשייה הישראלית מציגה ביצועים נחותים. כך, בשנת 2021 התוצר לעובד היה נמוך בכ- 48% משל עמיתו האמריקאי ובכ- 43% ממדינות הבנצ'מארק (פינלנד, הונגריה, שוודיה ואירלנד).

תוצר למועסק והפער בפריון בהשוואה בינלאומית - שנת 2021*, 2015

באלפי דולרים מותאמי PPP, במחירי 2015

מקור: עיבודי המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס, OECD, Eurostat, BEA - U.S Bureau of Economic Analysis.

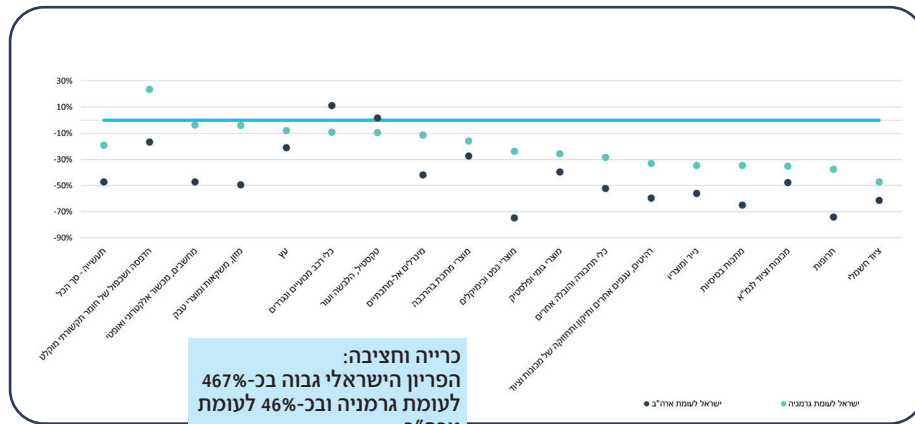
הפריון בענפי התעשייה בהשוואה בינלאומית

לנחיתות בפריון התעשייתי שני גורמים עיקריים: ראשית, התעשייה הישראלית סובלת ממחסור כרוני בכוח אדם מיומן ומקצועי כתוצאה מהיעדר הכשרה מקצועית וטכנולוגית ראויה. בנוסף, אנו עדים לרמה נמוכה של השקעות במכונות וציוד, כך בשנים 2012-2021 שיעור ההשקעות במכונות וציוד אחר בישראל כאחוז מהתוצר עמד על כ- 3.6%, לעומת היקף של כ- 4.6% אחוזי תוצר במדינות הדומות לישראל בגודלן ושל כ- 4% בממוצע מדינות ה-OECD.

צירוף של גורמים אלו מסביר חלק ניכר מפער הפריון בין ישראל למדינות נוספות בעולם. בגרף מטה מוצגים פערי הפריון בין הערך המוסף למשרה בענפי התעשייה השונים, עבור ישראל ביחס לארה"ב וישראל ביחס לגרמניה בשנת 2019. כל נקודה המופיעה מעל לקו ה-0 מייצגת ביצועים ישראלים טובים יותר ביחס למדינת ההשוואה, זאת לעומת הנקודות המופיעות מתחת לקו האפס ומבטאות ביצועי חסר ביחס למדינות ההשוואה.

פערי הפריון בין ישראל לארה"ב וגרמניה, 2019

פער באחוזים

כרייה וחציבה:
 הפריון הישראלי גבוה בכ-47%
 לעומת גרמניה ובכ-46% לעומת
 ארה"ב

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני ה-OECD.stat.

התפתחות השכר בתעשייה

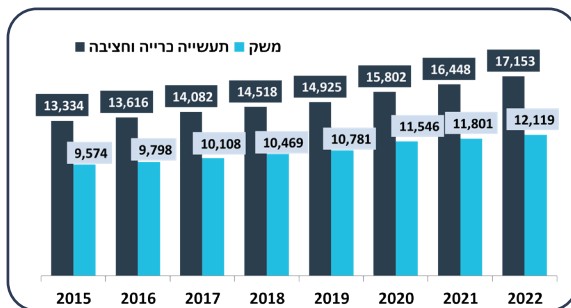
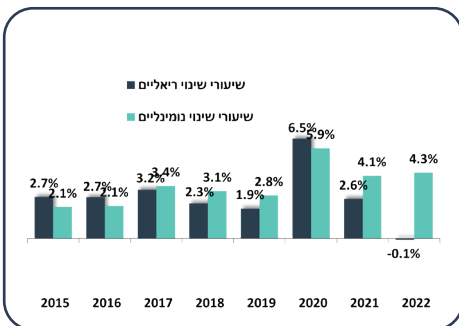
בשנת 2022 נרשם גידול נומינלי (שקלי) של כ-4.3% בקצב עליית השכר בתעשייה, זאת בהמשך לעלייה של כ-4.1% בשנת 2021. יחד עם זאת, על רקע הגידול באינפלציה במהלך שנת 2022, השכר הריאלי בתעשייה ירדה בכ-0.1%. יצוין, כי הגידול הנומינלי התרחש הן על רקע גידול בשכר לשעת עבודה, והן הודות לעלייה מתונה יותר בשעות העבודה למעשה. הגידול בשכר לשעת עבודה הושפע בין היתר מהעלייה בפריזון העבודה. כך, השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר בתעשייה בשנת 2022 עמד על 17,153 ₪, לעומת 12,119 ₪ בכלל המשק.

עליית השכר בתעשייה בתקופה הנסקרת משקפת גידול נומינלי בשכר כל קבוצות ענפי התעשייה. יחד עם זאת, בבחינת שיעורי השינוי של השכר הריאלי, רק שכר קבוצת הטכנולוגיה העילית רשם עליה ריאלית. עילית (נומינלית: 5.6%, ריאלית: 1.2%), מעורבת-עי לית (נומינלית: 4.4%, ריאלית: 0%), מעורבת-מסורתית (נומינלית: 3.2%, ריאלית: -1.1%), מסורתית (נומינלית: 1.7%, ריאלית: -1.3%). לצד זאת, עליה נומינלית של 3% נרשמה בשכר ענפי הכרייה והחציבה, אשר בניכוי האינפלציה עומד על -0.1% ירידה ריאלית. מבין ענפי התעשייה שרשמו עליה נומינלית בשכרם בלטו ענפי עיבוד היהלומים (19.9%), מוצרי גומי ופלסטיק (14%), ייצור מחשבים, מכשור אלקטרוני ואופטי (9.4%).

במקביל, גם השכר בענפי ההיי-טק התעשייתיים צמח ורשם בשנת 2022 זינוק נומינלי של כ-14.4% בענף התכנות והייעוץ בתחום המחשבים, לצד עלייה של כ-6.6% בשכר ענף המחקר והפיתוח.

התפתחות השכר הממוצע למשרת שכיר בתעשייה

שיעורי שינוי נומינליים וריאליים למשרת שכיר בתעשייה, תקופה המקבילה אשתקד

השכר הממוצע למשרת שכיר 2015-2022 ש"ח

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

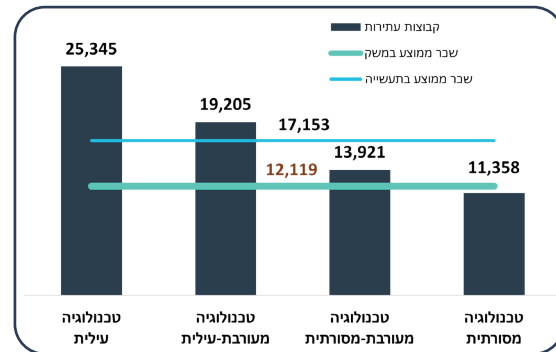
שונות ניכרת ברמות השכר בתעשייה

כאמור, השכר הממוצע למשרת שכיר בתעשייה בשנת 2022 עמד על 17,153 ש"ח בחודש אשר גבוה בכ-31% מהשכר הממוצע במגזר העסקי ובכ-65% ממוצע השכר החודשי בקרב המגזר הציבורי. לפיכך, השכר בתעשייה גבוה בכ-42% מהשכר הממוצע במשק (12,119 ש"ח לחודש) ופי 3.2 משכר המינימום בתקופה הנסקרת (5,300 ש"ח בממוצע).

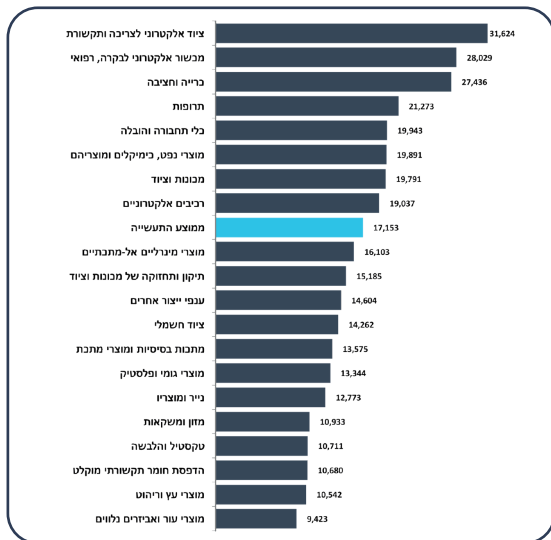
אולם, שכר ממוצע זה, משקף שונות רבה בין ענפי התעשייה השונים: בעוד השכר החודשי הממוצע בענפי הטכנולוגיה העילית נאמד בכ-25,435 ש"ח לחודש בשנת 2022, הרי שבענפי הטכנולוגיה המסורתית נאמד השכר החודשי הממוצע בכ-11,358 ש"ח.

בשנת 2021, הוביל ענף הציוד האלקטרוני לצריכה ותקשורת את טבלת השכר בתעשייה, עם שכר חודשי ממוצע של כ-31,624 ש"ח, כמעט פי 2.6 מהשכר הממוצע במשק. אחריו, מובילים ענפי המכשור האלקטרוני לבקרה ורפואי והכרייה והחציבה עם שכר של 28,029 ש"ח ו-27,436 ש"ח בממוצע לחודש בהתאמה. מנגד, ענף מוצרי העור נותר בתחתית טבלת השכר עם שכר חודשי ממוצע של 9,423 ש"ח. נדגיש, כי רמת שכר זו עדיין גבוהה בכ-77% משכר המינימום הממוצע בשנת 2022.

שכר חודשי ממוצע למשרת שכיר בש"ח, ממוצע 2022

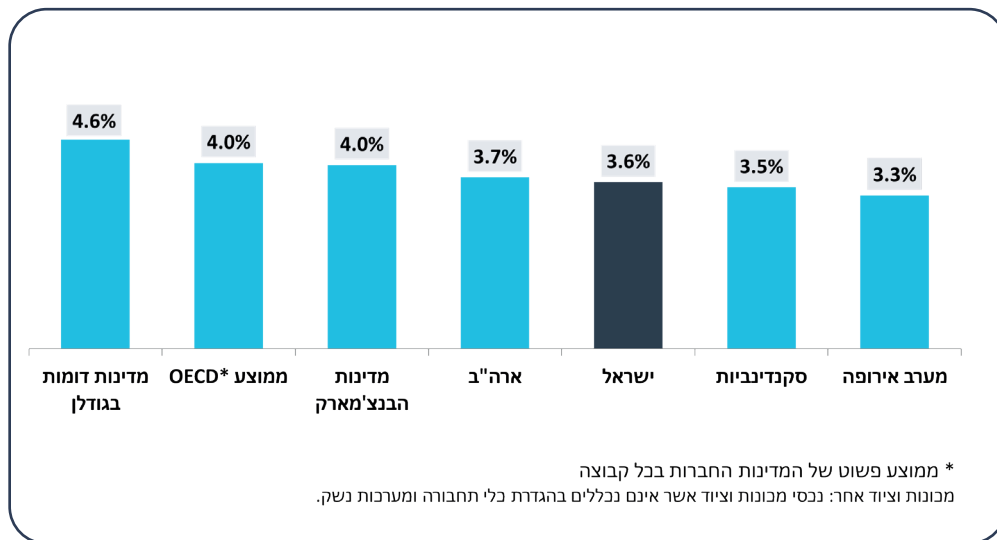
שונות ניכרת ברמות השכר בתעשייה שכר חודשי ממוצע למשרת שכיר 2022

השקעות במכונות ובציוד

בבחינת עולמית, ניתן לראות כי ישראל מפגרת מאחור מבחינת היקפי ההשקעה במכונות ובציוד (כולל נשק וללא כלי תחבורה) כאחוז מהתוצר. כך, היקף ההשקעות בישראל עומד על כ-3.6% מהתוצר בממוצע השנים 2012-2021 לעומת שיעור של כ-4.6% מהתוצר במדינות הדומות לישראל בגודלן ושל כ-4% בממוצע מדינות ה-OECD.

השקעות במכונות ובציוד אחר כאחוז מהתוצר

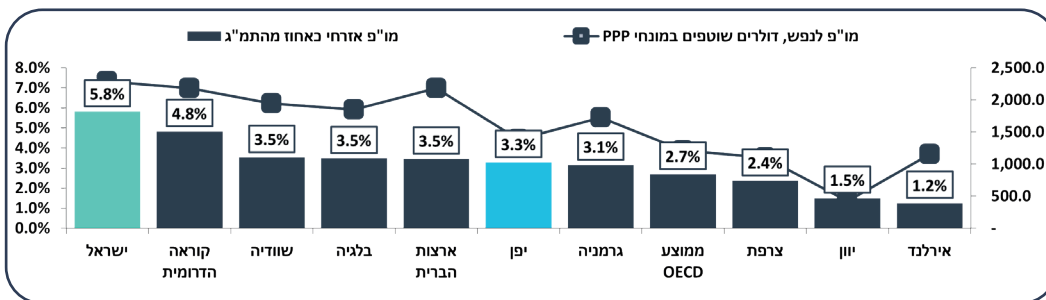
מחירים קבועים במונחי
שווי כוח הקנייה, ממוצע
2012-2021

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני ה-OECD.

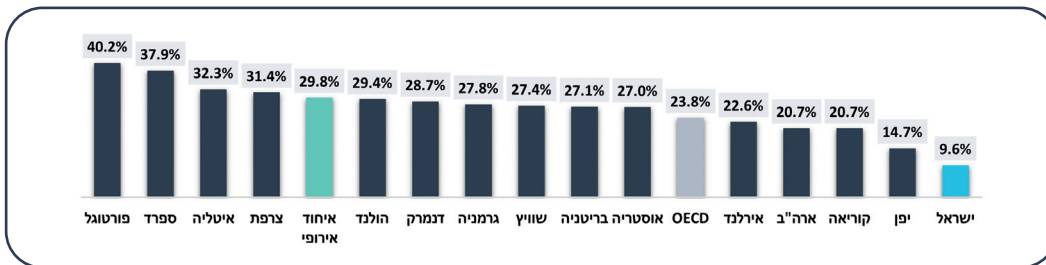

השקעות במחקר ופיתוח

בבחינת סך ההשקעות במו"פ אזרחי, ישראל הינה שיאנית השקעה, עם שווי של כ-2,290 דולר לנפש (במונחי PPP) המהווים כ-5.8% מהתוצר הישראלי. כאומת ההיי-טק, ישראל מובילה על-פני מדינות כמו קוריאה הדרומית, שוודיה, יפן וארה"ב ונמצאת בהפרש ניכר ממוצע ה-OECD עם כ-2.7% בלבד בהשקעות במו"פ אזרחי. לעומת זאת, כשבוחנים את שיעור המו"פ במימון ממשלתי, עולה תמונה הופכית: ישראל נמצאת בתחתית הרשימה עם 9.6% בלבד, זאת לעומת 23.8% במוצע ה-OECD.

ישראל - מובילה עולמית בהשקעות במו"פ אזרחי כאחוז מהתוצר, במונחי שווי כוח קנייה, 2020

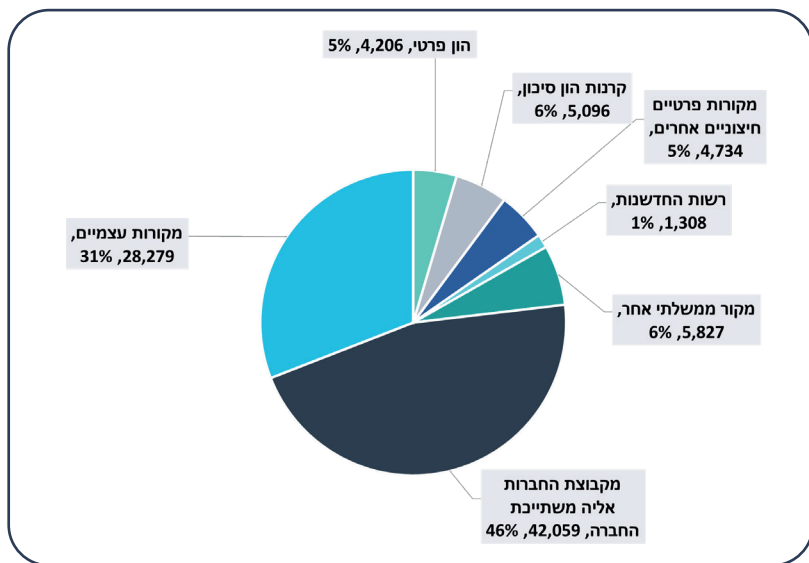
שיעור המו"פ במימון ממשלתי - 2019

מקור: נתוני הלמ"ס.

השקעות במחקר ופיתוח

סך היקף המימון להוצאות מחקר ופיתוח עמד בשנת 2020 על כ-91.2 מיליארד ₪. מבחינת מקורות המימון להשקעות אלו בישראל עולה כי מקור המימון העיקרי הינו מגורמים פנימיים (כ-77% מהיקף המימון) כמו קבוצת החברות אליה החברה שייכת או מקורות עצמיים. בנוסף, כ-15% מההוצאות על מחקר ופיתוח ממומנות על ידי גורמים חיצוניים (הון פרטי/קרנות הון סיכון/מקורות פרטיים חיצוניים אחרים) וכ-8% בלבד ממומן במימון ממשלתי וקרנות בינלאומיות בהיקף של כ-7.1 מיליארד ₪.

מקורות המימון לסך
ההוצאות למו"פ
במיליוני ₪ ואחוזים,
2020

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

הוצאות התעשייה על חשמל ודלקים

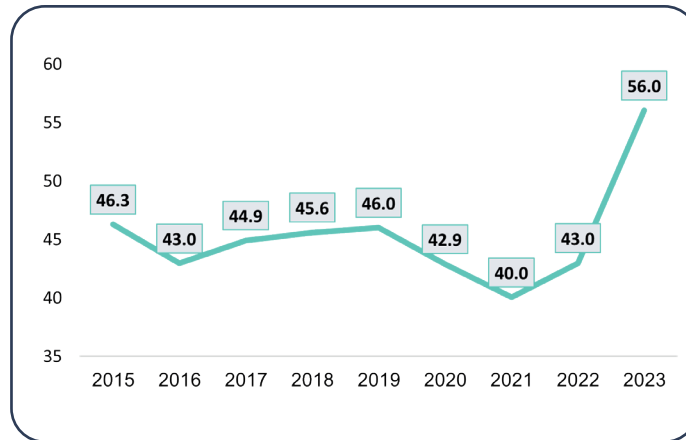
על רקע המלחמה באוקראינה, ראינו בחודשים האחרונים שינויים משמעותיים ותכופים במחירי האנרגיה ותשומות הייצור של החשמל. עדות לכך ניתן לראות בשינוי תעריפי החשמל בישראל, אשר יחד עם השימוע לתעריפי החשמל שצפוי לאמצע מרץ 2023, מדובר בפעם השלישית שתעריפי החשמל מעודכנים בארבעת החודשים האחרונים.

בתחילת שנת 2023 רשות החשמל פרסמה את החלטה מספר 64504 בדבר עדכון תעריפי החשמל, לפי החלטה זו התבצעה עליה של 8.2% בתעריפי החשמל. עם זאת, לפי החלטה מספר 64801 הוזל התעריף בשל הורדת מס הבלו על הפחם וכן ישנו שימוע להורדת התעריף אף יותר לפי ירידה בעלות המוכרת של 2.6% נוספים.

תעריף החשמל המוצג כאן הינו תעריף ממוצע פשוט של לוחות התעריפים לתעשייה (עליון וגבוה) ומכיל את השינויים שנעשו במקבצי שעות הביקוש (הורדת תעריף הגבע). תקופת המעבר למקבצי שעות אלו תסתיים ב- 30.4.2023

צריכת דלקים בתעשייה (אלפי טון)

מחוט קל 1% תעשייה (אלפי טון)	מחוט קל 0.5% תעשייה (אלפי טון)	גפמ תעשייה (אלפי טון)	תקופה
52.2		350.55	2016
48		361.38	2017
43.2		337.44	2018
39.6		335.16	2019
24	13.2	324.33	2020
20.4	15	318.63	2021
19.8	16.2	345.42	2022

תעריף החשמל הממוצע של צרכני מתח גבוה ועליון (באגורות, ללא מע"מ, ללא תשלום קיבולת המתבסס על גודל החיבור)

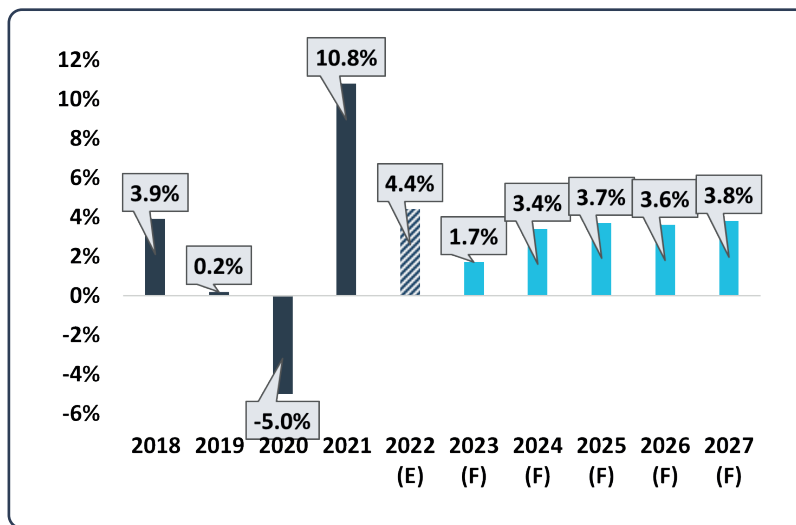
מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי לנתוני הלמ"ס.

תנאי רקע

בשנת 2022 חלה עליה של כ-4.4% בסחר העולמי, זאת לאחר זינוק של כ-10.8% בשנת 2021 והתכווצות של כ-5% בשנת 2020.

מקור הנסיגה בשנת 2020 בשיבושים בשרשראות האספקה ובמגבלות נוספות בכדי לבלום את התפשטות נגיף הקורונה. במהלך שנת 2021 חלה התאוששות מהירה. המלחמה באוקראינה, האמברגו והחרם הכלכלי על רוסיה מיתנו את הסחר העולמי במהלך שנת 2022, ומשפיעים גם על הסחר החזוי לשנת 2023 עם צפי לגידול של כ-1.7% בלבד.

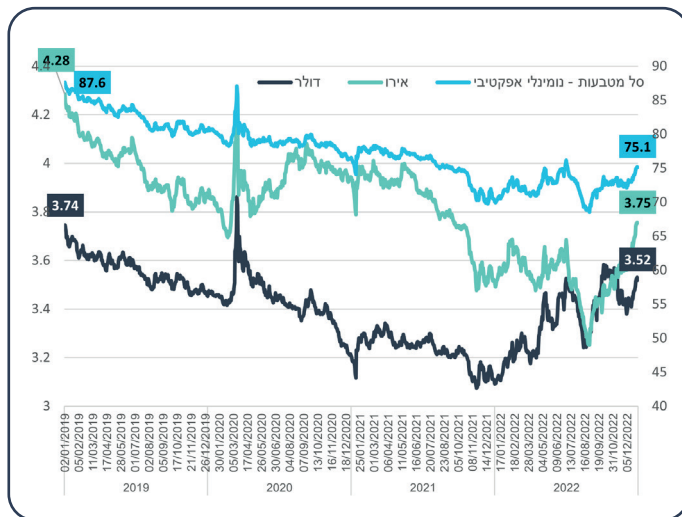

הסחר העולמי בסחורות שיעורי שינוי שנתיים

תנאי רקע

לאחר שבשנים 2020-2021 חל ייסוף בשקל מול הדולר והאירו, בשנת 2022 נמשכה מגמה זו עבור השקל מול האירו עם ייסוף חד של 7.5% (שע"ח הצטמצם מ-3.82 ל-3.54 ל-3.52). לעומת זאת, חל פיחות מול הדולר אשר התחזק גם מול השקל וגם מול שלל מטבעות נוספים בעולם, כך ששער החליפין עלה מ-3.23 ל-3.36 ל-3.74, עליה של כ-4%. ישנו שימוש נרחב במטבעות אלה בעסקאות היצוא (כ-79% מסך עסקאות היצוא בשנת 2022 נעשו במטבע הדולר וכ-16% במטבע האירו). במוצע שנת 2023 צפוי פיחות השקל גם מול הדולר, וגם מול האירו (כ-9.9% ביחס לדולר ובכ-10.7% ביחס לאירו).

התפתחות שערי החליפין דולר, אירו, נומינלי אפקטיבי

מקור: אקונומיסט, תחזית למרץ 2023; נתוני בנק ישראל

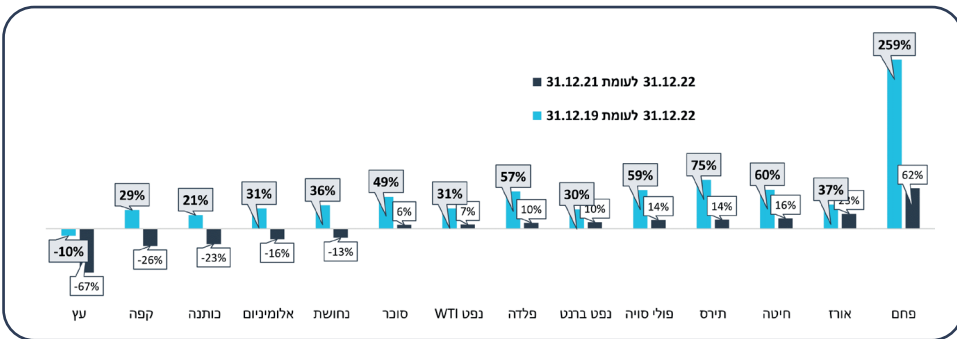
מחירי חומרי גלם

במהלך שנת 2022 חלו עליות במחירי חומרי גלם שונים, לצד ירידות מחירי חומרי גלם אחרים. מחירי המזון, ביניהם אורז, חיטה, תירס, סויה וסוכר עלו, על רקע המלחמה באוקראינה. גם מחירי הנפט עלו: 10% עבור נפט מסוג ברנט ו-7% עבור נפט מסוג WTI. לעומתם, המתכות הראו מגמה מעורבת: הפלדה עלתה ב-10% ומנגד הנחושת והאלומיניום ירדו ב-13% וב-16% בהתאמה. העץ רשם תנודתיות רבה לאורך השנה, ובסך הכל רשם ירידה משמעותית בגובה 66% בהשוואת היום האחרון של 2022 לעומת היום האחרון של 2021. מחיר הכותנה הראה תנודתיות גם הוא, ובשיאו עלה ב-26% (ינואר-אפריל 2022), אך סיים את השנה בירידה כוללת של 23% ביחס לסוף 2021. הפחם הציג את הגידול המשמעותי ביותר, עם עלייה של 62%. עלייה זו של מחירי הפחם השפיעה גם על מחירי החשמל בעולם.

בהשוואה לסוף 2019, ערב פריצת מגיפת הקורונה, ניכר כי מחירי חומרי הגלם עלו באופן ניכר בכלל חומרי הגלם למעט העץ, אשר רשם ירידה של 10%. הפחם זינק בכ-259% ביחס לסוף 2019.

אחוז שינוי מחיר של חומרי גלם נבחרים

31.12.22 לעומת 31.12.21
ועומת 21.12.2019

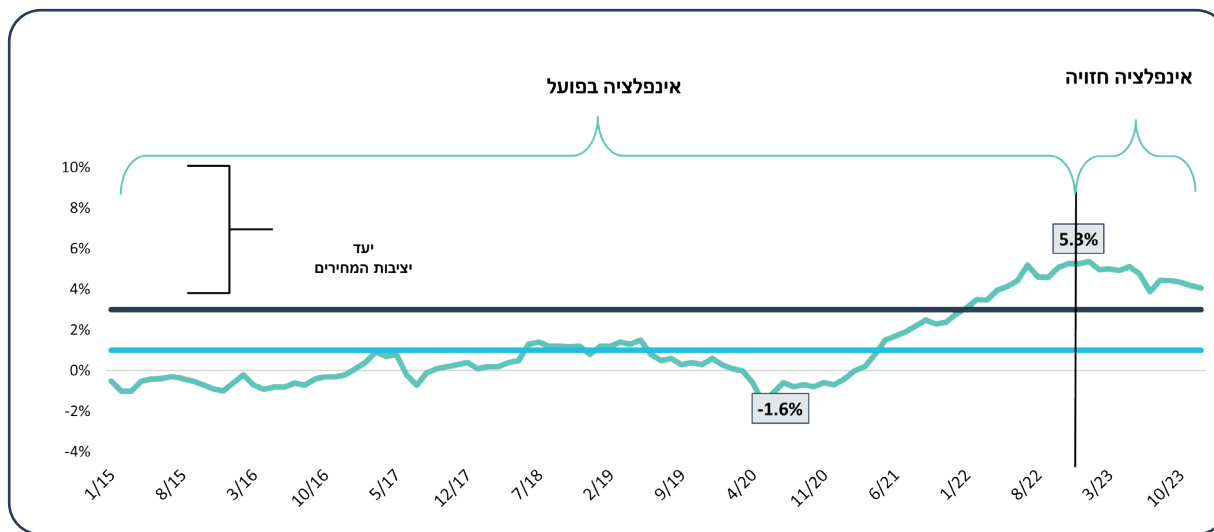
מקורות: Nasdaq, Macrotrends, Wall Street Journal, Markets Insider

אינפלציה בישראל

מדד המחירים לצרכן הישראלי רשם עליה בקצב שנתי (דצמבר 2022 מול דצמבר 2021) של כ-5.3%. קצב השינוי במדד המחירים לצרכן צפוי לרדת במהלך 2023, בהתאם לתחזיות של גופים כלכליים שונים ושל בנק ישראל עצמו.

התפתחות מדד המחירים לצרכן כל חודש לעומת תקופה מקבילה

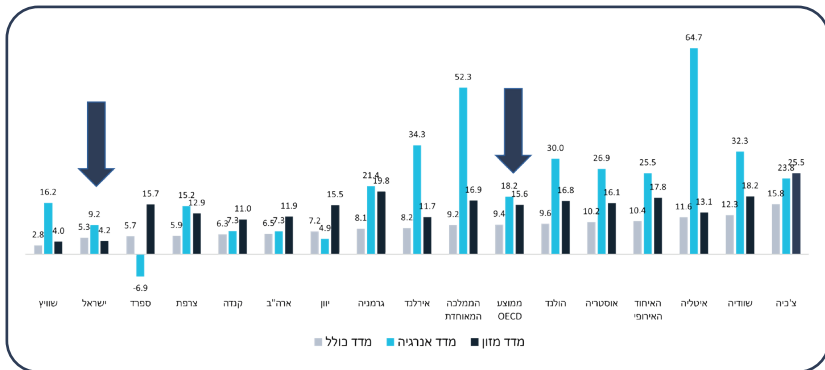
מקור: אקונומיסט, תחזית למרץ 2023; נתוני בנק ישראל

אינפלציה - השוואה בינלאומית

במהלך שנת 2022 נרשמה עלייה במדד המחירים לצרכן בארץ ובעולם, זאת על רקע המלחמה באוקראינה שהשפיעה טרם הספיק העולם להתאושש סופית ממשבר הקורונה. כך, חלו עליות במחירי האנרגיה, הייצור, הסחורות והשילוח.

כפי שצויין קודם, שיעור האינפלציה בישראל עומד על קצב שנתי של כ-5.3% בהשוואת דצמבר 2022 מול דצמבר 2021. יחד עם זאת, בהשוואה בינלאומית, האינפלציה השנתית בישראל הינה נמוכה באופן משמעותי ביחס לרוב המדינות הנסקרות. כך לדוגמא, שיעור האינפלציה באיחוד האירופה היה כמעט כפול מאשר בישראל ועמד על כ-9.4% (דצמבר 2022 מול דצמבר 2021). כמו כן, מדדי האנרגיה והמזון גם הם נמוכים באופן משמעותי ביחס לשאר מדינות העולם. כך לדוגמא, שיעור השינוי במדד האנרגיה בישראל עמד על 9.2% לעומת 18.2% בממוצע OECD, ומדד המזון צמח בכ-4.2% בלבד לעומת 15.6% בממוצע ה-OECD.

קצב שינוי מדדים - מדד כולל, מדד אנרגיה ומדד מזון דצמבר 2022 לעומת דצמבר 2021 (%)

מקור: עיבוד המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשייתיים לנתוני בנק ישראל, למ"ס ותחזית יונתן כץ, נתוני OECD

ריביות

בנקים מרכזיים בעולם ממשיכים להילחם באינפלציה באמצעות מדיניות מוניטארית הדוקה. שנת 2022 התאפיינה בהעלאות ריבית חדות במרבית המדינות המפותחות במענה לאינפלציה, לאחר שנשארו ברמה אפסית לאורך תקופה של שנים. בישראל, למשל, עלתה הריבית מ-0.1% ל-3.25%. השנה הסתיימה עם ציפיות להעלאות נוספות בשנה הבאה. מגמה זו נמשכת גם אל תוך 2023.

ריביות בנקים
מרכזיים בעולם
סוף 2022 לעומת סוף
2021

מקור: אתרי בנקים מרכזיים בעולם

בדבר הסברים והבהרות ניתן לפנות לצוות המחלקה למחקר כלכלי

אלה גורביץ', מנהלת המחלקה למחקר כלכלי
ellag@industry.org.il | 03-5198810

פג סהר, כלכלן המחלקה
pelegs@industry.org.il

התאחדות
התעשיינים
בישראל